

J A N K O

LEHOTSKÝ

VIDÍME SA ČO NEVIDIET

MARIKA EISLER STUDENIČOVÁ

VIDÍME SA ČO NEVIDIET

© Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., 2019

Text © Marika Eisler Studeničová

Texty piesní © Kamil Peteraj, Boris Filan, Ján Lehotský, Ľuboš Zeman

Fotografia na prednej strane obálky © Martin Fridman

Fotografia na zadnej strane obálky © Peter Procházka

Fotografie © Juraj Bartoš, Pavel Císař, Tibor Géci/Nový čas, R. Halamiček, Martin Ilčík/Nový čas,
Andrea Jacenková/Nový čas, Peter Ličák/Život, Peter Korček/Nový čas, Ivan Kostroň, Alexander Molnár,
Nový čas, Peter Procházka, Martin Sečanský, Michaela Šimková Kordová, Ján Štrba, Miroslav Tuleja

Grafická úprava © Vlado Holina

J A N K O
LEHOTSKÝ
VIDÍME SA ČO NEVIDIET

MARIKA EISLER STUDENIČOVÁ

slovar

POĎAKOVANIE

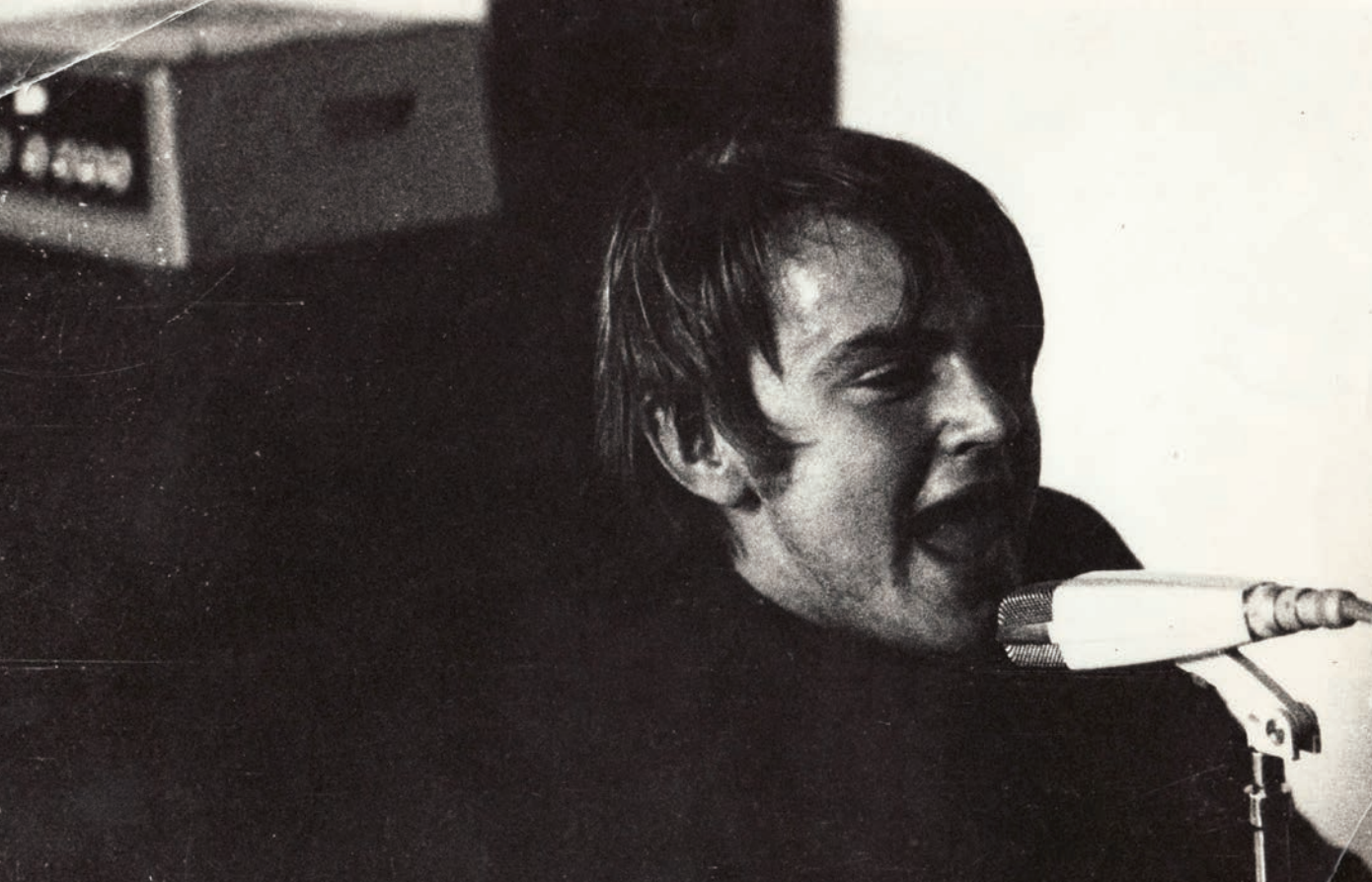
Autorka a hlavný hrdina tejto knihy ďakujú všetkým, ktorí svojimi spomienkami prispeli do knihy. Špeciálna vďaka patrí Oskarovi Lehotskému za jeho bohatý modusácky archív a pomoc pri overovaní faktov.

OBSAH

Úvod	9
Prológ	10
Detstvo cez klúčovú dierku	12
Zblíženie s doskami, ktoré znamenajú svet	18
Nebude zo psa slanina, z vlka baranina a zo mňa baleták	20
Na vojne	25
Bez rodičov	27
Z kapely do kapely	30
Na Západe	37
Modus, to sme my!	43
Marika	51
Prehrávky	68
Najslávnejší Veľký sen mora	69
V Sovietskom zväze vsjo vazmážno	73
Smer Vietnam a Laos	81

Taký zvláštny rok	83
Zmena a zase zmena	95
Slušovická štyridsiatka	105
V chorvátskom prístave	108
90. roky a prelom tisícročia	110
Comeback	113
Stratení v New Yorku	116
Inteligentné nezmysly	119
Niečo o mojej chuti	123
Pretekár	126
Doma mi je najlepšie	131
S raketou a s nožíkom v ruke	133
Sedemdesiatka	143
Epilóg	144
Diskografia	146

Usmievavé Včeko s vysokým céčkom.

ÚVOD

Janko Lehotský do slovenskej populárnej piesne roky trpezlivo vnášal moderné trendy a nezameniteľný „raycharlesovský“ feeling. Spevák, klavirista a skladateľ s charakteristickým „chraplákom“ a obľubou v molovej pentatonike – v rockovej hudbe často používanej stupnici piatich tónov –, soulových rytmoch či pestrých harmonických postupoch. Dadaista, ktorého reči rozumejú len tí, čo rozumieť chcú. Hovoria o ňom, že je muzikantský génius a svetovým sa nestal len preto, lebo zostal verný krajine, v ktorej sa narodil. Našťastie, pretože takto sa môžeme z veľikána populárnej hudby tešiť doma, na Slovensku.

autorka

PROLÓG

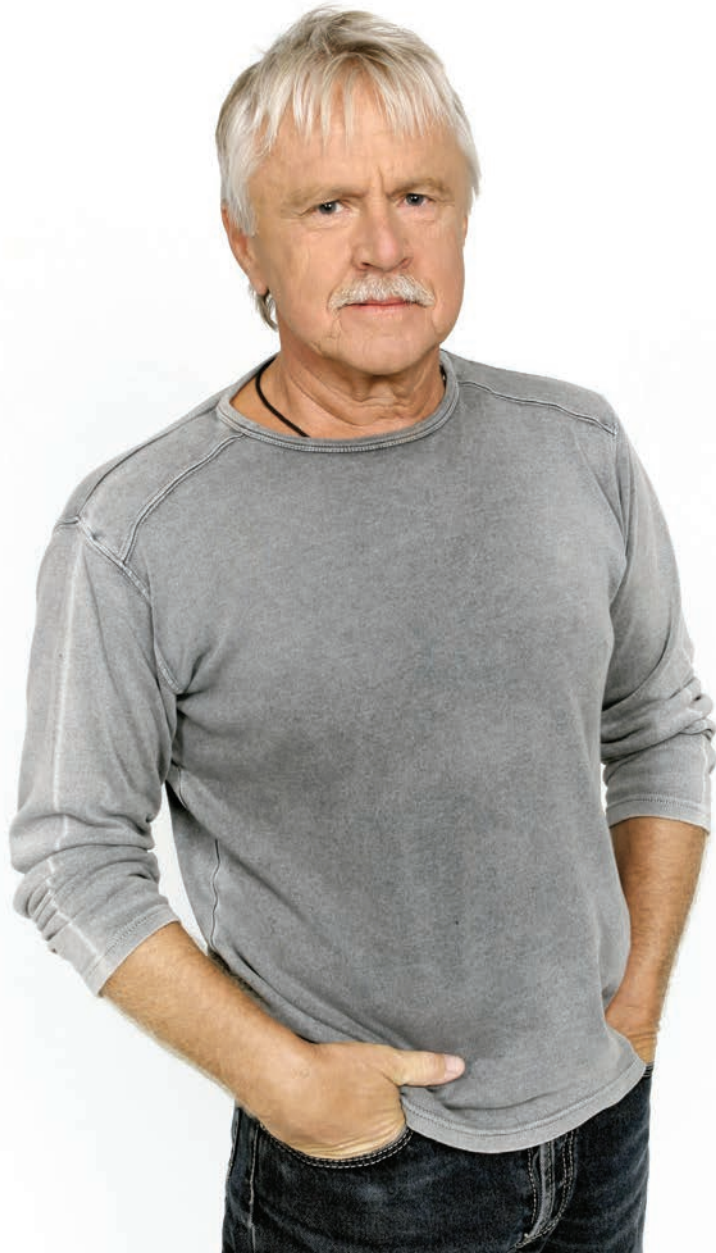
Nabádali ma, aby som napísal knihu, lenže k tomu si treba sadnúť a vysediť ju. Keď to mám povedať svojim slovníkom, tak asi takto: ak ju mám napísať, musí v tom byť taká *iskra zadnej permanencie*.

Začalo sa to takto. Zobral som z príľahlej chladničky *roztržité pero*, ktoré hneď sklamalo. Teraz už môžem začať, mám druhé.

Písanie som v škole nemal rád, snažil som sa písať pekné L, čo bolo logické, no začať písať niečo o sebe je nebezpečné. Zaučať znamená v úvode aj skončiť. No pero je celé nedočkavé: „Je to v твоjich rukách, rozmýšľaj, čo napíšeš!“

Dostal som ponuku, príležitosť, akú som ani nečakal. Tak ako? Mám recept na to, aby túto knihu niekto čítal, aj keď je unavený bežným *sedným* životom. Shopenhauer povedal: Čítať je zbytočné. Ja čítam sporadicky, prakticky, účelne a potom si to doplním svojou primitívnou filozofiou. Keď už sme pri filozofii, tá sa študuje. Je na to. A patrí k nej zdvihnuté obočie. Najlepšie zdvihnuté obočie mal Julio Satinský a ešte jeden čudovateľský Francúz. Keď sme pri filozofovaní, najkrajšie pódium bolo vo viechach, kde sa stále presvedčovalo a usvedčovalo až podnes. Aj keď som bol do šiestich rokov ľavák, preorientoval som sa na pravé videnie, cítenie, tak pozor, ktorou rukou budeme v knihe listovať.

Listovanie. Jesenné farby a možno aj Franz List. Teda Liszt. Suché šatysfaction. Pri tomto prvotnom nervóznom začiatku sa moje večné pero rozbieha do vlastného pomykova a samo dúfajúc, že sa vydrží *pravoručne* a myšlienково realizovať, počúva

”

Neviem pochopiť, ako sa doma z pivnice dovolám napríklad do Austrálie a ten človek na druhej strane ma ešte aj pozná po hlase.

“

Ja ako taký.

na moje prvotné držanie a prípadné myslenie. Rád som maľoval, aj spontánne vyzával. No písanie je mi také, že sa už nedá zotrieť. Žiadna tabuľa, krieda, špongia.

Ako vidíte, príliš mi to nejde. Takže, aby sa v knižke objavila spomínaná *iskra zadnej permanencie* a s písaním som neskončil hneď v úvode, roztržité pero som odložil naspäť na chladničku. Písanie som zveril Marike Eisler Studeničovej, autorke mnohých životopisných kníh. Verím, že čítanie tejto knižky nebude pre vás zbytočné.

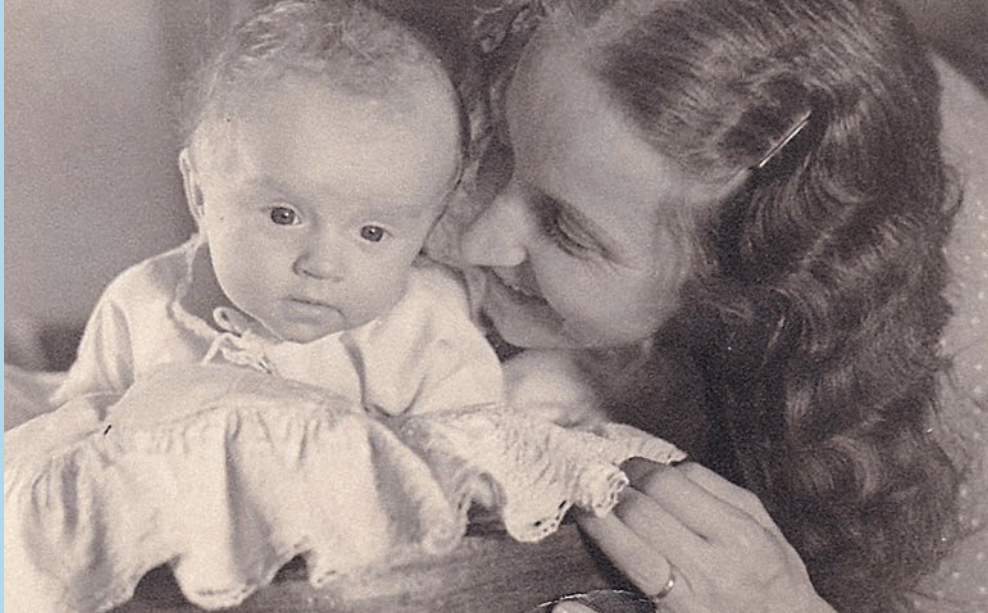

DETSTVO CEZ KĹÚČOVÚ DIERKU

Rozmýšľam, ako som prišiel na svet. Môj brat mi prezradil, že to bolo doma. Hmlisto si pamätám, že niekto na mňa svietil baterkou. Asi pôrodnícka čata. Začlonil som si a krásnym spôsobom som sa dostal na svet. Všetko sa to odohralo veľmi rýchlo a ja som si pomyslel, ako som rád, že som sa sem stihol dostaviť. Keď ma mama porodila, bola už staršia, mala 42 rokov. Hneď po narodení ma preto pre istotu odviezli do nemocnice, aby ma prezreli lekári. Myslím si, že som sa im pozdával.

Narodil som sa 16. apríla – rovnako ako Charlie Chaplin, len o 58 rokov neskôr. V tínedžerskom veku som si povedal, že sa musím naňho aspoň trochu podobáť. Tušil som, že slávny herec zo mňa nebude, tak som to zobral z inej strany. Kúpoval som si *cajchové* nohavice a dával som si ich krajčírom prešit do módného strihu, k tomu sivú vestičku. Na topánky som nosil tzv. psie dečky, no zistil som, že akákoľvek snaha podobáť sa na legendu filmového plátna zlyhala. Takže som napokon zostal sám sebou.

Môj otec Ferdinand Lehotský bol herec Národného divadla aj divadla Nová scéna, prešiel však viacerými zamestnaniami. Bol čašníkom, chvíľu dokonca pilotoval jedno z lietadiel, ktoré patrilo Baťovi. Dodnes si naňho spomínajú obyvatelia dedinky Lubiťová, kde vyrastal. Starý otec Gejza Lehotský bol evanjelickým farárom a raz, keď otec prelietal nad farou, zhodil vraj z lietadla na zem košík s bielizňou, aby mu ju stará vyprala. Celý život veľmi rád rozprával o lietaní, no nikto ho nepočúval. Niekedy, keď som mal zvedavú chvíľku, som sa ho spýtal: „Čo je ľahšie, štartovanie alebo pristávanie?“ Vtedy si ma otec posadil bližšie k sebe, zamyslel sa a povedal: „Janko, štartovanie je také ľahké, že to zvládneš aj ty, ale pristávanie je problém. To už musíš vedieť.“

S mamou Ellou.

Keď prišiel o prácu pilota, presťahoval sa do Prahy, kde sa zoznámil s krásavicou Ellou, mojou mamou. Obaja tancovali a mama si ho vybrala za tanečného partnera v nejakom predstavení. Raz ju mal počas skúšky nadvihnúť, ona sa rozbehla, no nešťastnou náhodou spadla a zlomila si nohu. O veľa rokov neskôr mi otec povedal, že mama sa kvôli zlomenine nemohla viac brániť, a tak som na svet prišiel ja.

Otec bol však aj vynikajúci odborník, vyznal sa v strojárstve aj elektrotechnike. A treba povedať, že chýr o jeho zručnosti sa rozšíril po okolí a susedia a kamaráti za ním chodili, aby im pomohol opraviť pokazené veci. Bývali sme v Bratislave na Námestí 1. mája a v našom dome žil na najvyššom poschodí v byte s krásnou terasou aj spevák František Krištof Veselý. Keď si nevedel s niečím rady, prišiel k nám. „Nefunguje to, pozrieš sa mi na tú vecičku?“ požiadal otca tváriac sa pritom umelecky bezradne. Možno práve preto, že otec bol zručný, zvolili si ho susedia za domového dôverníka. Na svoj post bol náležite hrdý a svoju prácu vykonával veľmi pedantne a zodpovedne. Bývali sme blízko Novej scény a kabaretného divadla Tatra Revue. Odtiaľ k nám doliehali rôzne zvuky a ja som ich rád počúval. V blízkosti sa nachádzalo množstvo lokálov, denných aj nočných barov, rôzne kiná. To spôsobilo, že otec sa stal tak trochu vynálezcom. Do nášho dvora, ktorý sa nikdy nezatváral – možno aj preto, lebo medzi múrmi domu nebola brána –, chodili štamgasti i *neštamgasti*, čo to už nemohli vydržať, ale najmä udržať. V jednom rohu pod stromom si obľúbili miestečko, kde si ulavovali. Raz si otec povedal: „Tak tomuto bude koniec!“ Vystrihol veľký kus medeneho plechu a namontoval ho na kritické miesto pod stromom. K plechu pripojil k dva káblíky, jeden plus a druhý mínus. Bývali sme na prízemí, otec mal spätné zrkadlo a videl, keď si *poškodení*, ako sme ich nazvali, prišli do dvora ula-

Maminka jediná.

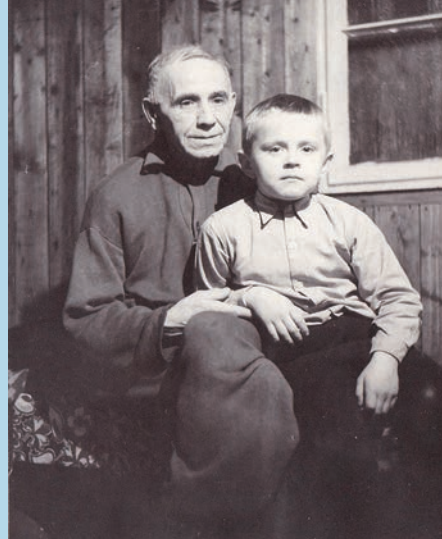
Rok som na to čakal.

viť. Vo chvíli, keď sa *ulavovač* pustil do činnosti, otec, sledujúc ho v zrkadle, zatočil dynamom, tekutina sa stretla s plechom a dotýčného to koplo. Nie silno, tak akurát, ale dostatočne na to, aby sa viac do nášho dvora nevrátil. Takýmto inteligentným spôsobom sa otec zbavoval *nečistotárov*. Keď sa niekedy prechádzam uličkami Starého mesta, vravím si, že celé mesto by malo byť plechové.

O mnohých otcových fórikoch som sa dozvedel až oveľa neskôr, tradovali sa však medzi jeho kolegami, hercami. Nebohý Ivan Krivosudský chcel dokonca spísať všetky do knihy. Nevie, kde na to môj otec chodil, faktom však je, že málokomu by napadlo to, čo jemu. Bol veľký mystifikátor. Vraj nachytal muchy do nejakej nádoby, potom im namaloval krídla na červeno a púšťal ich zo socialistického sektoru do Rakúska, smerom na Viedeň. Dokonca vypracoval zaručene spoľahlivý spôsob na podávanie športky. Pri predajni Ruskej knihy, ktorá vtedy sídlila hneď vedľa Kostola Najsvätejšej trojice, sedávali na košatom strome vrabce. Nevie, či je to pravda, ale otec rozbalil veľký papier s nakresleným tiketom. Potom silno zatlieskal, aby vrabce odplašil. Niektoré sa od strachu pokakali a na papieri zanechali stopy. Číslo, na ktoré dopadli vrabčacie hovienka, boli podľa otca tie správne. Netuším, kolkokrát vyhral. Myslím si, že to bola skôr taká milá zábavka. Po otcovi som zdedil zmysel pre kanadské žartíky. Pri nich sa musí nechať celý príbeh vygradovať až do toho najabsurdnejšieho konca. Veľmi dôležité je však aj to, aby na danú situáciu bola pripravená dokonale zohratá partia zlomyseľných spoluhráčov. Musíte mať cit a odhad, čo si ku komu môžete dovoliť. Podotýkam, že každý z veľkého reťazca mojich kanadských žartíkov má svoju zaujímavú dohru. Najsladšia býva posledná fáza – *došlahačkovanie*. Podarilo sa mi napríklad na smrť vyľakať svojho brata Juraja. Pozval som ho na kolaudáciu bytu a vo vchode som zinscenoval scénu, že ma niekto spoza tmavého rohu chytil a začal biť. Samozrejme, vytrieskať som sa musel sám, ale len tak trošku, aby som si

Otec a syn.

Dedo Drnek a ja na chate.

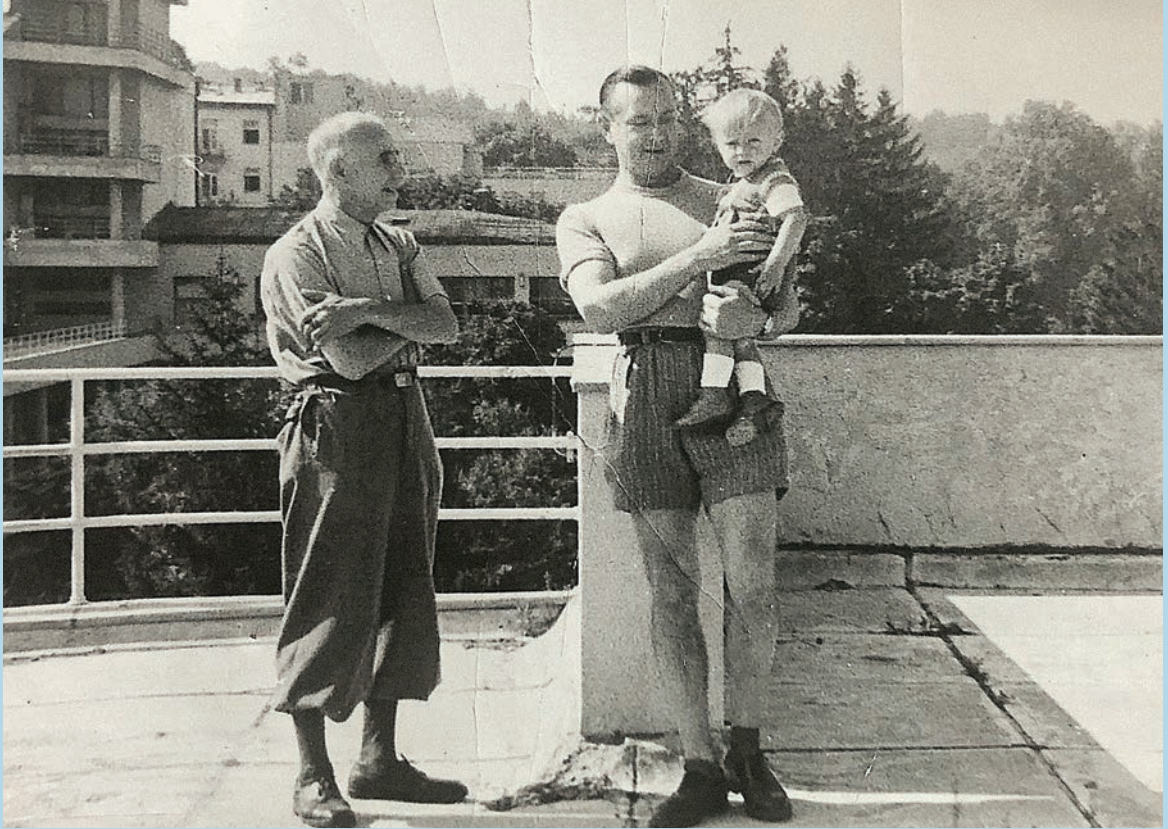
neublížil. Bolo to však asi famózne zahraté, lebo Juraj si myslel, že ma ktosi naozaj prepadol. Zbledol tak, že som si ním v tmavých chodbách paneláka mohol normálne svietiť ako s baterkou.

Moj mama Ella Fuchsová-Lehotská bola známa baletná majsterka a pôsobila vo viacerých českých a slovenských baletných súboroch. Keďže obaja rodičia boli pracovne vyťažení, staral sa o mňa náš rodinný známy, dedo Drnek. Bol to operný spevák, ktorý k nám prišiel z Prahy. Rozprával po česky a pamätal si ešte boje na rieke Piave počas prvej svetovej vojny. Niekedy mi o tom rozprával. Vedel variť mydlo, inokedy zase načierno páčil *drnkovicu*. Mne pre istotu povedali, že je to voda do chladničky, aby som sa niekde nepreriekol.

Dedo Drnek bol vášnivý čitateľ všetkého, čo malo písmenká. Čo chytil do ruky, to čítal. Podišiel ku knižnici, siahol do regála a vybral hocijakú knihu. Zdalo sa mi, že mu bolo úplne jedno, či je to román, životopis, detektívka alebo rozprávková kniha.

„Dedo, čo to čítaš?“ bol som zvedavý. „Ja ani neviem,“ odpovedal najčastejšie. „A prečítaš to všetko?“ zisťoval som, sediac oproti nemu na gauči. Dedo Drnek sedel v kresle pod oknom a sústredene listoval v knihe. „Prečítam.“ Pozrel na mňa ponad okuliare, potom si naslinil prst, aby sa mu ľahšie prehodila stránka. „Prečo si si vybral túto knihu a nie inú?“ dotieral som a on mi trpezlivo odpovedal. „Zaujíma ma to.“

Zhovievavo na mňa dozeral, aj keď som cvičil na husliach. Občas to bola preňho určite fuška, ako operný spevák mal citlivý sluch a každý falošný tón sa mu musel zarezáť do mozgu ako nožik s ostrou čepelou. Bol však statočný, na talianskom fronte počas vojny zažil oveľa drsnejšie situácie. Čo bolo preňho pár nevydarených stupníc! Cvičil som neúnavne z učebnice od českého huslistu, pedagóga a dirigenta Otakara Ševčíka. Takto som strčil nos hlboko do tajov hudobnej teórie a do *huslových začia-*

Troja muži na terase – dedo Drnek, otec a ja.

Čo vám zahrám?

Otec zdvíbač a Janko v oblakoch.

”

Naposledy som plakal
nad schopnosťou cibule
upozorniť na seba.

“

S mamou, bratom Jurkom a zvedavými psami.

točných virtualít. Tráпил som sa a dedo Drnek blahosklonne počúval. Aj keď si myslím, že ma hlavne strážil, aby som neušiel hrať futbal s kamarátmi.

Večer mi potom dedo Drnek čítal z knižky a keď som išiel spať, odriekali sme spoločne: *Andělíčku, můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku...*

V roku 1930 založila mama v Bratislave baletnú školu. V rokoch 1946 – 1948 vyučovala na Štátnom konzervatóriu a vychovala mnoho známych tanečníkov. Baletnú školu mala aj v našom byte. V prostredí, kde som vyrastal so svojím o sedem rokov starším bratom Jurajom, sa nedalo vyhnúť umeniu. Obaja sme museli chodiť na balet. Malo to ale aj isté výhody – mohol som pozorovať baletky pri tréningu bez toho, aby som sa musel skrývať. Na to, aby som zdvíhal nohy pri tyči, som sa necítil, no mama si nedala povedať, chcela mať z nás baletákov, tak sme s bratom cvičili a obkukávali baletky. Pozorovanie baletiek bola veľmi príjemná činnosť. Niekedy trochu adrenalínová, to vtedy, keď som šteloval oko ku kľúčovej dierke. Krehké baletky stáli za pohľad. Pozoroval som ich takto cez *prevrtnané kabínkové kľúčové situačné dvere* a tam som bol pri prezliekaní svedkom krásnych, nezabudnuteľných situácií.

ZBLÍŽENIE S DOSKAMI, KTORÉ ZNAMENAJÚ SVET

Pamätám sa, ako som sa prvý raz udomácnil na pódiu. Nebolo mi to celkom cudzie, veď javisko som mal hneď vedľa v Tatra revue. Ako štvorročný som dostal pozvánku zahrať si kozliatko v jednom divadelnom predstavení. Vlka hral istý pán Říha, ktorého som poznal. Mal bábkové divadlo a bol mi sympatický. Dal som sa teda uhovoriť. Samozrejme, skúšali sme to všetko bez kostýmov. No a potom naraz prišla premiéra. Ten vlk mi narobil poriadnu galibu! Už sme totiž boli všetci prezlečení do kostýmov a ja som si myslel, že na javisku je skutočné zviera! Taký vlčí pohľad som dovtedy a veru ani potom viac nevidel! Jeho papuľa nevyzerala vôbec prívetivo. Podľa scenára som mal v jednej chvíli odbehnúť k peci, lenže keď som sa pozrel na vlka, zľakol som sa. Netušil som, že pod kostýmom sa ukrýva prívetivý pán Říha. Rozplakal som sa tak, že ma vlk musel kopnúť do zadku a kopal ma, až kým ma nedokopal k peci. Napodiv, nikto mi nič nevyčítal. Naopak, bol som v *Kozliatkach* veľmi úspešný, lebo som sa reálne zľakol. A to teda je veľmi ťažké reálne sa na smrť vylakať... Okamžite ma angažovali do ďalšej rozprávky *Ako išlo vajce na vandrovku*. Tam som zas úspešne hral raka, ktorý však nešiel dozadu, ale dopredu. Spieval som tam výbornú melódiu, ktorú si pamätám dodnes: „Počkajte ma, idem s vami, ja som rak!“ Vtipné na tom bolo, že som nevedel povedať r, takže som namiesto rak vyslovoval uak. Môj brat Juraj mal zábavu z toho, keď som račkoval. Keďže hudobné vlohy sa u mňa prejavili veľmi skoro, pospevoval som si všelike všeličo. Páčila sa mi napríklad pesnička *Pramínek vlasů*:

*Když měsíc rozlije světlo své po kraji
a hvězdy řeknou, že čas je jít spát,
pramínek vlasů jí ustříhnu potají.
Komu? No přece té, kterou mám rád.*

”

Už neprepadám.
Ani v škole ani od hanby.

“

Spieval som ju dokola a raz si ma brat nahral. Keď k nám potom prišla nejaká návšteva a rodičia chceli, aby sme sa s bratom predviedli a niečo zahrali, Juraj niečo zamuzicíroval. Ja som však nechcel hrať, a tak brat pustil návšteve túto pásku. Hrozne som sa vtedy naňho hneval.

Herecké ambície, či skôr *hambície* ma neopustili ani v dospelosti. Občas som pred svojimi umelecky založenými kamarátmi zo žartu vyslovil túžbu zahrat si nejakú malú rolu, ktorá by bola nenáročná na pamäť. Žiadny obsahly text, len taký *textíček*. Napokon sa nado mnou zľutoval režisér Juraj Nvota a zavolať ma do divadla Astorka, kde som päť rokov hral maďarského čašníka v hre *Kazimír a Karolína*. Spieval som dokonca aj v muzikáli *Hamlet* a neskôr som si vyskúšal aj dabing. S hercom Adym Hajdu sme v 90. rokoch prepožičali hlas postavičkám austrálskeho kresleného seriálu *Banány v pyžamách*. Keď sme potom boli na turné v Austrálii s Lasicom a Satinským na *kultúrno-tematicko-situačnom* zájazde, pozerali tam na mňa ako na Boha. Seriál bol v tom čase u protinožcov veľmi úspešný. Predstavovali ma tvorcom, skladateľom, kdekomu. Úctivo mi podali ruku a pozdravili, no keď som povedal, že som nadaboval ich seriál, tak spozorneli a v tej chvíli som bol oveľa váženejší hosť. Musel som ostošeť rozdávať autogramy. Bol som tam slávny nie vďaka muzicírovaniu, ale vďaka banánu. Ešte neskôr som si zahrál aj v seriáloch *Ordinácia v ružovej záhrade*, *Panelák* a páčila sa mi tiež úloha v otca v sitkome *Susedia*, kam ma angažoval Andy Kraus. Všetko to boli malé úlohy, ktoré azda potešili divákov. Nerobím z toho žiadnu vedu, nebudem predsa fušovať do remesla skutočným hercom.